

SAMUEL BECKETT - ČEKÁNÍ NA GODOTA

LITERÁRNÍ TEORIE

Literární druh a žánr:

absurdní drama (divadelní hra) – tragikomedie

Literární směr:

poprvé uvedeno r. 1953 v pařížském divadle Théâtre de Babylone – šlo o jedno z prvních autorových poválečných děl (autor dílo vytvořil již na konci 40. let); absurdní divadlo

Slovní zásoba:

spisovný i hovorový jazyk; občas nespisovné výrazy až vulgarismy

Text:

hra je postavena na dialogích (většinou kratšího rozsahu), občas se objevují poznámky autora k chování postavy v dané situaci; text (věrný absurdnímu divadlu jako literárnímu proudu) obsahuje často absurdity (nikam nevedoucí opakování otázek, věty s nesmyslným obsahem)

Postavy:

ESTRAGON a VLADIMÍR: dva tuláci; jsou nerozhodní – přestože jsou z nastalé situace zoufalí, nic neuskuteční, o všem pouze mluví; čekají na prašné venkovské cestě na jakéhosi Godota, kterého neznají; POZZO: chamtivý a egoistický pán; LUCKY: Pozzův sluha; MALÝ CHLAPEC

Děj:

1. DĚJSTVÍ: odehrává se na venkovské cestě (jedinou dekorací je přilehlý strom) → zde se setkávají dva tuláci a přátelé, Estragon a Vladimír → jejich podivný dialog naznačuje, že čekají na jakéhosi Godota, který by měl nějakým zásadním způsobem ovlivnit jejich životní osudy → neustále si povídají, když je vyruší příchod Pozza, který s bičem v ruce vede na provaze svého sluhu Luckyho → tuláci se s Pozzem dávají do řeči → poté na scénu přijde chlapec a oznámí, že pan Godot dnes nepřijde, ale že zítra se prý určitě dostaví; 2. DĚJSTVÍ: příběh pokračuje velice podobně → sadistický Pozzo však tentokrát přichází slepý a na provazu drží němého Luckyho → Pozzo je tak na Luckyho zcela závislý → na konci druhého dějství znovu přichází chlapec a oznamuje, že pan Godot nepřijde ani dnes → Estragon a Vladimír se shodnou, že přijdou opět zítra → chtějí odejít, ale ani se nepohnou

Kompozice:

hra má pouze 2 dějství

Prostor:

prašná polní venkovská cesta

Čas:

období, kdy se děj odehrává, není blíže specifikováno (lze pouze říci, že jde o několik dnů)

Inscenace:

u nás bylo dílo inscenováno např. v Národním divadle v Praze nebo v Městském divadle v Brně

Význam sdělení (hlavní myšlenky díla):

významů díla je hned několik – např. kritika (absurdní vyobrazení) věčného lidského vyčkávání na cosi nehmateriálního a abstraktního, co vlastně neznáme a o čem nic nevíme; absurdní zobrazení lidské nerozhodnosti; obecně i absurdita celého lidského chování

LITERÁRNÍ HISTORIE - společensko-historické pozadí vzniku

Politická situace (mocenské konflikty, aj.):

2. světová válka (1939-1945); založení OSN (1945); tzv. studená válka – napjatý stav mezi socialistickými a demokratickými mocnostmi (1947-1991); Izrael vyhlásil nezávislost – začátek první arabsko-izraelské války (1948)

Základní principy fungování společnosti v dané době:

strach společnosti z ozbrojeného konfliktu mezi SSSR a USA (tzv. studená válka)

Kontext dalších druhů umění:

FILM: Charlie Chaplin (1889-1977)

Kontext literárního vývoje:

ve svět. literatuře probíhala tzv. 1. vlna poválečné prózy, tvořili např. představitelé tzv. ztracené generace (Erich Maria Remarque – Jiskra života; Ernest Hemingway – Stařec a moře, aj.)

AUTOR

Život autora:

Samuel Beckett (1906-1989) – irský dramatik a prozaik; významný představitel absurdního dramatu (divadla); nar. se blízko irského Dublinu do rodiny zeměměřiče a zdravotní sestry → vzdělával se na prestižních školách včetně Trinity College, kde studoval právo a evropské jazyky → r. 1927 studia dokončil a začal pracovat jako učitel v severoirském Belfastu → cesta do Francie → působení na prestižní pařížské univerzitě jménem Sorbonna → r. 1930 se vrátil do Irska → učitelem francouzštiny + začátek lit. tvorby → po smrti otce a získání dědictví se usadil v Londýně → poté cesty po Evropě → od r. 1938 žil ve Francii → během 2. svět. války se účastnil protifašistického odboje → před nacisty se ukryl na jihu Francie → po válce se natrvalo usadil v Paříži → divadelní hra Čekání na Godota mu v 50. letech přinesla celosvětovou popularitu → v 60. letech tvořil také pro TV a rozhlas → r. 1961 se oženil → r. 1969 obdržel Nobelovu cenu za lit. → zemřel r. 1989; ZAJÍMAVOSTI: byl přítelem českého dramatika, disidenta a politika Václava Havla

Vlivy na dané dílo:

existencialismus (Franz Kafka); absurdní divadlo (jako literární proud) a jeho předchůdci (např. Alfred Jarry)

Vlivy na jeho tvorbu:

Oscar Wilde; Franz Kafka; život ve Francii; v pozdější tvorbě ho ovlivnili i političtí vězni – disidenti (viz. přátelství s Václavem Havlem)

Další autorova tvorba:

tvořil zejména divadelní hry (dramata), okrajově také prozaická díla a poezii; DIVADELNÍ HRY (absurdní drama): Konec hry, Tenkrát, Hra, Katastrofa, aj.; PROZA: Nepojmenovatelný, Malone umírá, aj.; POEZIE: Společnost

Inspirace daným literárním dílem (film, dramatizace, aj.):

FILM: Čekání na Godota (irský film; 2001)

Jak dílo inspirovalo další vývoj literatury:

autor tímto stěžejním dílem ovlivnil např. Václava Havla (Audience, Zahradní slavnost), který také patřil k představitelům absurdního dramatu

LITERÁRNÍ KRITIKA

Dobové vnímání díla a jeho proměny:

hra po svém uvedení brzy získala značný ohlas → v průběhu následujících let pak svému autorovi vynesla celosvětovou proslulost

Dobová kritika díla a její proměny:

literární kritika dílo řadí nejen na vrchol autorovy tvorby, ale také mezi přední díla celého absurdního dramatu

Aktuálnost tématu a zpracování díla:

téma díla – absurdita lidského chování – může být zcela aktuální i dnes, kdy se právě takové chování ve společnosti často objevuje (znaky absurdního chování společnosti však lze nalézt po celou dobu její moderní existence, dílo tak můžeme označit i za nadčasové)

SROVNÁNÍ

Srovnání s vybraným literárním dílem:

Václav Havel – Audience (i zde najdeme jasně patrné absurdní prvky, i když ne tak extrémní jako u hry Čekání na Godota)

absurdní drama - směr divadelní tvorby od 50. let 20. století; vyjadřuje pocit bezmoci a zmaru; skutečnost je zobrazena jako nesmyslná; občas tragikomičnost, grotesknost a černý humor; často bez souvislého děje; např. Anton Pavlovič Čechov, Samuel Beckett nebo Václav Havel

existencialismus - směr, který vznikl po 1. svět. válce (po r. 1918); ZNAKY TVORBY: zoufalý a izolovaný člověk; obava z další existence; nevyhnutelnost smrti, apod.; PŘEDCHŮDCE: Fjodor M. Dostojevskij; PŘEDSTAVITELÉ: Franz Kafka, Samuel Beckett, Albert Camus, Jean-Paul Sartre, Simone de Beauvoir, aj.

1.vlna poválečné prózy - první léta po 2. svět. válce; zaměřená na detailní a precizní popis války, logicky předchází 2. vlně, která byla naopak více zaměřena na následky války a psychologické vylíčení postav